

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทองซึ่งกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ครอบคลุมการจัดหลักสูตร 3 ด้าน คือ การเตรียมการจัดหลักสูตรการดำเนินการจัดหลักสูตร และการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย ด้วยการศึกษาเฉพาะกรณี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ฉบับ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 2 ฉบับ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้บริหาร และ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับครูผู้สอน และแบบศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารของทั้ง 25 โรงเรียน รวม 25 คน และครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 และปีที่ 2 ของทั้ง 25 โรงเรียน รวม 40 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 65 คน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอนและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาล ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา และผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล

1.1 ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและมีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งระหว่างเวลา 1-10 ปี เคยเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาลมาแล้ว จำนวนระหว่าง 1-5 ครั้ง เคยศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาลมาแล้ว จำนวนระหว่าง 4-6 ครั้ง แต่ผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นวิทยากรเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาลมาก่อน

1.2 ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ซึ่งสอนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 และปีที่ 2 และมีประสบการณ์ในการเป็นครูระดับอนุบาลระหว่างเวลา 1-10 ปี เคยเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาลมาแล้ว จำนวนระหว่าง 6-10 ครั้ง เคยศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาลมาแล้ว จำนวนระหว่าง

4-6 ครั้ง แต่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นวิทยากรเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาลมาก่อน

2. สภาพและปัญหาการจัดหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง

2.1 สภาพและปัญหาการเตรียมการจัดหลักสูตร

2.1.1 การวางแผนการจัดหลักสูตร โรงเรียนทั้งหมดได้ดำเนินการวางแผนการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาล ซึ่งมีลักษณะการวางแผนเป็นแผนรายปีการศึกษา ข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนการจัดหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรก่อนประถมศึกษา เอกสารประกอบหลักสูตร ความต้องการของชุมชน สภาพเศรษฐกิจ ข้อมูลนักเรียนเกี่ยวกับความต้องการ จำนวนและระดับพัฒนาการ ข้อมูลครูด้านประสบการณ์ ข้อมูลโรงเรียนด้านงบประมาณและด้านวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน คณะครูในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง ซึ่งการดำเนินการวางแผนการจัดหลักสูตร โรงเรียนดำเนินโดยรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเพื่อการวางแผน วิเคราะห์ข้อมูลวางแผนการจัดหลักสูตร และจัดทำแผนการจัดหลักสูตร

ด้านปัญหาในการวางแผนการจัดหลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการวางแผนการจัดหลักสูตร เนื่องจากครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการวางแผนการจัดหลักสูตร

สภาพที่เกิดขึ้นการวางแผนการจัดหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่สามารถกำหนดแผนมีขั้นตอนเป็นปฏิทินปฏิบัติงาน และกำหนดผู้รับผิดชอบงานได้อย่างชัดเจน

2.1.2 การจัดเตรียมบุคลากร โรงเรียนทั้งหมดได้ดำเนินการการจัดเตรียมบุคลากร โดยโรงเรียนมีวิธีการพัฒนาบุคลากร คือการหาความจำเป็นและปัญหาที่ต้องพัฒนาบุคลากร การวางแผนในการพัฒนาบุคลากร การจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากร การดำเนินการพัฒนาบุคลากร และการติดตามและประเมินผล ซึ่งผู้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมบุคลากร ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน และรูปแบบในการเตรียมความพร้อมบุคลากร ได้แก่ การประชุมสัมมนาทางวิชาการ การอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน และการพัฒนาตนเอง การนิเทศภายใน การให้คำปรึกษาแนะนำ และการชมเชยการ โดยมีข้อบ่งชี้เนื้อหาในการพัฒนาบุคลากร คือเกี่ยวกับความรู้ด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาล หลักสูตรก่อนประถมศึกษา และการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาล ซึ่งหน่วยงานที่จัดเตรียมบุคลากร ได้แก่ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน ส่วนเกณฑ์ในการจัดครูเข้าสอนโรงเรียนส่วนใหญ่จัดครูเข้าสอนตามประสบการณ์ ความถนัด ตามความสนใจและความสมัครใจ

ด้านปัญหาในการจัดเตรียมบุคลากร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการจัดเตรียมบุคลากร เนื่องจากครูผู้สอนสมัครใจ มีความกระตือรือร้น และพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง

สภาพที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการจัดเตรียมบุคลากร คือ โรงเรียนส่วนใหญ่มีครูผู้สอนที่มีความพร้อมทางด้านความรู้ เทคนิค และทักษะในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลเป็นอย่างดี

2.1.3 การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน โรงเรียนทั้งหมดได้ดำเนินการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน โดยมอบหมายให้ครูผู้สอนจัดทำและผู้บริหารคอยให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา ซึ่งผู้มีส่วนร่วมในการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน และโรงเรียนส่วนใหญ่จัดตารางกิจกรรมประจำวันตามรูปแบบที่หลักสูตรกำหนด โดยหลักเกณฑ์ที่โรงเรียนใช้ในการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน ได้แก่ ความสอดคล้องกับพัฒนาการ ความสอดคล้องกับหลักสูตร ความสมดุลระหว่างกิจกรรมแต่ละกิจกรรม การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ และความสัมพันธ์ระหว่างเวลาในการจัดกิจกรรมกับอายุของเด็ก ซึ่งโรงเรียนมีขั้นตอนในการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน ได้แก่ ศึกษาและทำความเข้าใจวิธีการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน วิเคราะห์หลักสูตรและข้อมูลพื้นฐาน กำหนดตารางกิจกรรมประจำวันที่มีลำดับแผนงานของแต่ละกิจกรรม และจัดตารางกิจกรรมประกอบไปด้วยกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม

ด้านปัญหาในการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน พบว่า โรงเรียนไม่พบปัญหาในการจัดตารางกิจกรรมประจำวันเนื่องจากโรงเรียนครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน

สภาพที่เกิดขึ้นจากการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน คือ โรงเรียนจัดทำตารางกิจกรรมประจำวันได้อย่างเหมาะสม

2.1.4 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ โรงเรียนทั้งหมดได้ดำเนินการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ซึ่งโรงเรียนดำเนินการโดยมอบหมายให้ครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำและคอยให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา จัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ และคู่มือประกอบการจัดกิจกรรมให้กับครูผู้สอน ให้ครูผู้สอนศึกษาหลักสูตรและคู่มือด้วยตนเอง และกำกับติดตามและนิเทศการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำกำหนดการสอนเป็นรายปีการศึกษาและจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เป็นรายสัปดาห์ตามรูปแบบที่หลักสูตรกำหนด โดยมีขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ได้แก่ 1.ศึกษาหลักสูตรก่อนประถมศึกษาและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 2.วิเคราะห์เนื้อหาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3.วิเคราะห์

คุณลักษณะของเด็ก 3–6 ปี ที่พึงประสงค์ 4.ศึกษาเกณฑ์พัฒนาการของเด็ก และ 5.เขียนแผนการจัดประสบการณ์ ซึ่งในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์มีขั้นตอนคือ 1.เลือกหัวข้อ 2.ระดมความคิดจากเด็ก 3.วางแผนการจัดกิจกรรม 4.แยกกิจกรรมตามพัฒนาการแต่ละด้าน และ 5.จัดกิจกรรมลงตาราง

ด้านปัญหาในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เนื่องจากครูผู้สอนมีทักษะและประสบการณ์ในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

สภาพที่เกิดขึ้นจากการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ คือ โรงเรียนส่วนใหญ่มีแผนการจัดประสบการณ์ครบทุกหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรพัฒนาการและความต้องการของเด็ก

2.1.5 การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม โรงเรียนทั้งหมดได้ดำเนินการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ซึ่งโรงเรียนดำเนินการโดยพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดเตรียมสถานที่และสภาพแวดล้อม วางแผนจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ และกำหนดแผนผังการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ผู้มีส่วนร่วมในการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน คณะครูในโรงเรียน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งโรงเรียนมีหลักเกณฑ์ในการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม คือยึดหลักเกณฑ์ความสอดคล้องกับพัฒนาการ ความสอดคล้องกับกิจกรรม จำนวนนักเรียน ความถูกสุขลักษณะ ขนาดเหมาะสมและความปลอดภัย และโรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน สะอาด มีแสงสว่างเพียงพอ มีการจัดสื่ออุปกรณ์และครุภัณฑ์ที่ถูกสุขลักษณะ ขนาดเหมาะสมเพียงพอกับจำนวนเด็ก มีการจัดสื่อ เครื่องเล่นภายในห้องเรียนเพียงพอ ปลอดภัยและใช้งานได้ สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีการจัดมุมประสบการณ์และป้ายนิเทศสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่จัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนโดยมีการจัดแบ่งพื้นที่สำหรับเด็กอนุบาลโดยเฉพาะ และจัดให้มีสนามเด็กเล่น จัดอุปกรณ์ ของเล่น และเครื่องเล่นเหมาะสมกับเด็กและมีความแข็งแรงทนทาน อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี จัดห้องส้วมที่สะอาดถูกสุขลักษณะ และจัดให้มีที่สำหรับเล่นน้ำและเล่นทราย

ด้านปัญหาในการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ซึ่งปัญหาและการแก้ไขที่พบส่วนใหญ่คือ ปัญหาด้านอุปกรณ์และเครื่องเล่นในสนามเด็กเล่นชำรุด แก้ไขโดยจัด กิจกรรมกลางแจ้งเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกำลังดำเนินการหางบประมาณภายนอกในการปรับปรุงและซ่อมแซมปัญหาด้านภายในห้องไม่มีการจัดป้ายนิเทศที่สอดคล้องกับกิจกรรมและการจัดประสบการณ์

ห้องส้วมไม่สะอาดและยังใช้ร่วมกับเด็กระดับชั้นประถมศึกษาอยู่ ซึ่งโรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการแก้ไข เพราะขาดงบประมาณในการจัดดำเนินการ แก้ไขโดยขอรับบริจาค

สภาพที่เกิดขึ้นจากการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม คือ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมสถานที่และสภาพแวดล้อมได้เสร็จสมบูรณ์ก่อนเปิดภาคเรียน

2.1.6 การเตรียมวัสดุและสื่อการสอน โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการจัดเตรียมวัสดุและสื่อ ซึ่งโรงเรียนดำเนินการโดยมอบหมายให้ครูผู้สอนเป็นผู้จัดเตรียมและผู้บริหารคอยให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา ผู้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมวัสดุและสื่อประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน และคณะครูในโรงเรียน ในการจัดเตรียมวัสดุและสื่อการสอนโรงเรียนดำเนินการตามรูปแบบที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งโรงเรียนมีหลักเกณฑ์ในการจัดเตรียมวัสดุและสื่อ คือ หลักเกณฑ์ความสอดคล้องกับพัฒนาการ ความสอดคล้องกับกิจกรรมตรงตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน เป็นสื่อที่สามารถสัมผัสและจับต้องได้ ความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ประสิทธิภาพในการใช้งาน ความปลอดภัย และความคงทน และในการดำเนินการจัดเตรียมวัสดุและสื่อ โรงเรียนส่วนใหญ่มีแนวทางในการดำเนินการโดยโรงเรียนจัดซื้อจัดหาเฉพาะวัสดุและสื่อที่หาได้สะดวก และวัสดุและสื่อที่โรงเรียนไม่สะดวกในการจัดซื้อจัดหา ใช้วิธีการจัดซื้อร่วมกันในระดับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหรือสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ซึ่งจัดซื้อจัดหาโดยใช้งบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดให้จากค่าวัสดุประจำห้องเรียนและงบประมาณภายนอก อีกทั้งมีการผลิตสื่อและเครื่องเล่นขึ้นใช้เองและสื่อบางอย่างที่สามารถจัดหาได้โรงเรียนจะไม่จัดซื้อ

ด้านปัญหาในการจัดเตรียมวัสดุและสื่อ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการจัดเตรียมวัสดุและสื่อ เนื่องจากครูผู้สอนวางแผนในการจัดเตรียมและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดเตรียมวัสดุและสื่อให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

สภาพที่เกิดขึ้นจากการจัดเตรียมวัสดุและสื่อ คือ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมวัสดุและสื่อได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม สอดคล้องกับการจัดกิจกรรม

2.1.7 การจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการ โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการ ซึ่งโรงเรียนดำเนินการโดยมอบหมายให้ครูผู้สอนเป็นผู้จัดเตรียมและคอยให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา อีกทั้งโรงเรียนได้มีการวางแผนในการจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการด้วย ผู้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ในการดำเนินการจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการโรงเรียนดำเนินการตามรูปแบบที่หลักสูตรกำหนด โดยมีหลักเกณฑ์ในการจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการ คือ ประเมินพัฒนาการทุกด้านเป็นรายบุคคลตามสภาพจริง อย่างเป็นระบบ สม่่าเสมอ ด้วยวิธีที่หลากหลาย และไม่ใช้แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งมีขั้นตอนการจัด

เตรียมการประเมินพัฒนาการ ได้แก่ 1.ศึกษาพัฒนาการของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาให้เข้าใจ 2.สร้างเครื่องมือการประเมินพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน 3.สร้างแบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการ และ 4.จัดเตรียมเอกสารการประเมินพัฒนาการของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ วิธีการประเมินพัฒนาการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ได้แก่ การสังเกต การสนทนา การสัมภาษณ์ การตรวจและประเมินความก้าวหน้าจากผลงาน และการให้เด็กและผู้ปกครองร่วมประเมิน

ด้านปัญหาในการจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการ เนื่องจากครูผู้สอนมีทักษะและประสบการณ์ในการจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการ

สภาพที่เกิดขึ้นจากการจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการ คือ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการโดยจัดเตรียมวิธีการ เครื่องมือ และเอกสารในการประเมินพัฒนาการได้สอดคล้องกับแผนการณจัดประสบการณ์และหลักการประเมิน

2.1.8 การจัดเตรียมการนิเทศการจัดประสบการณ์ โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการจัดเตรียมการนิเทศการจัดประสบการณ์ ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียมการโดยมีการศึกษาและทำความเข้าใจในการจัดการนิเทศการจัดประสบการณ์ มีการประชุม ปรึกษาหารือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการวางแผนในการจัดเตรียมการนิเทศการจัดประสบการณ์ และมีการจัดทำโครงการนิเทศ ผู้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมการนิเทศการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะครูในโรงเรียน

ด้านปัญหาในการจัดเตรียมการนิเทศการจัดประสบการณ์ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการจัดเตรียมการนิเทศการจัดประสบการณ์ เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดเตรียมการนิเทศการจัดประสบการณ์ทุกฝ่ายเข้าใจเรื่องการนิเทศเป็นอย่างดี

สภาพที่เกิดขึ้นจากการจัดเตรียมการนิเทศการจัดประสบการณ์ คือ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมการนิเทศการจัดประสบการณ์โดยจัดเตรียมการวางแผนการนิเทศไว้อย่างเป็นระบบ

2.1.9 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ซึ่งผู้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรโรงเรียน ส่วนใหญ่ดำเนินการในรูปแบบการประชุมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาลให้คณะครูในโรงเรียน มีการปฐมมนิเทศผู้ปกครองนักเรียน จัดป้ายนิเทศแสดงผลงานและความก้าวหน้าในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน การจัดบริการให้ความรู้เป็นเอกสารแผ่นพับข่าวสารส่งถึงผู้ปกครอง การออกเยี่ยมบ้านเด็ก การให้

นักเรียนเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจที่ดีแก่ผู้ปกครองและชุมชน การประชาสัมพันธ์โดยคณะครูและผ่านหอกระจายข่าว ซึ่งในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรโรงเรียนส่วนใหญ่ยึดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง โดยมีวัตถุประสงค์ในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

ด้านปัญหาในการประชาสัมพันธ์หลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการจัดเตรียมการประชาสัมพันธ์หลักสูตร เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

สภาพที่เกิดขึ้นจากการประชาสัมพันธ์หลักสูตร คือ โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จคือผู้ปกครองและชุมชนเข้าใจและพึงพอใจในการจัดหลักสูตร และให้ความร่วมมือในการบริจาคและนำเด็กมาเรียนมากขึ้น

2.2 สภาพและปัญหาการดำเนินการจัดหลักสูตร

2.2.1 การจัดประสบการณ์ โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการจัด

ประสบการณ์ โดยมอบหมายให้ครูผู้สอนเป็นผู้จัดและคอยให้คำปรึกษา ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก ผู้มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในการดำเนินการจัดประสบการณ์ โรงเรียนส่วนใหญ่มีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม คือ คำนึงถึงตัวเด็กและความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้เลือกตามความต้องการ จัดกิจกรรมอย่างสมดุลทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และกิจกรรมเน้นให้มีสื่อของจริงให้เด็กได้ค้นคว้า ทดลอง และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งแนวทางที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ในการจัดกิจกรรม คือ จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน จัดกิจกรรมโดยสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมในห้องถิ่น และใช้ทุกเทคนิคที่สอดคล้องกับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก

ด้านปัญหาในการจัดประสบการณ์ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการจัดประสบการณ์ เนื่องจากครูผู้สอนวางแผนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์อย่างเป็นระบบ อีกทั้งครูผู้สอนมีเทคนิค ทักษะและประสบการณ์ในการดำเนินการจัดกิจกรรมและประสบการณ์

สภาพที่เกิดขึ้นจากการจัดประสบการณ์ คือ โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จ คือ ทำให้เด็กมีความพร้อม เด็กอยากมาโรงเรียนมากขึ้น และทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ไม่เครียด

2.2.2 การใช้สถานที่ในการจัดประสบการณ์ โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการใช้สถานที่ในการจัดประสบการณ์ ซึ่งโรงเรียนดำเนินการใช้สถานที่ ได้แก่ ห้องเรียน มุมการจัดประสบการณ์ และสนามเด็กเล่น โดยมอบหมายให้ครูผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติและคอยให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในการใช้สถานที่ มีการอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุง บำรุงและซ่อมแซมสถานที่ ในการดำเนินการใช้สถานที่โรงเรียนดำเนินการโดยครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการ โดยอธิบายระเบียบและวิธีใช้สถานที่ อธิบายกฎและวิธีการเล่นการใช้วัสดุและอุปกรณ์ แนะนำเครื่องเล่นในสนามก่อนเด็กเล่นเพื่อให้เด็กรู้จักยับยั้งของเล่นอย่างถูกต้อง แนะนำวิธีการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น สอนและฝึกให้เด็กเก็บวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนดูแลความปลอดภัยและคอยแนะนำให้ความช่วยเหลือเด็กอย่างใกล้ชิด

ด้านปัญหาในการใช้สถานที่ในการจัดประสบการณ์ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการใช้สถานที่ในการจัดประสบการณ์ เนื่องจากครูผู้สอนฝึกและปลูกฝังนิสัยในการใช้สถานที่ที่ถูกต้องให้กับเด็ก และครูผู้สอนดูแลเด็กอยู่ตลอดเวลา

สภาพที่เกิดขึ้นจากการใช้สถานที่ในการจัดประสบการณ์ คือ โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในการใช้สถานที่ในการจัดประสบการณ์ คือ ทำให้เด็กใช้สถานที่ที่ได้โดยไม่เกิดอันตรายและเด็กสามารถใช้สถานที่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

2.2.3 การใช้วัสดุและสื่อในการจัดประสบการณ์ โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการใช้วัสดุและสื่อในการจัดประสบการณ์ ซึ่งโรงเรียนดำเนินการโดยมอบหมายให้ครูผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติและคอยให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในการใช้วัสดุและสื่อ มีการอำนวยความสะดวกในการใช้วัสดุและสื่อ ในการดำเนินการโรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการใช้วัสดุและสื่อในการจัดประสบการณ์โดยมีการศึกษาจุดมุ่งหมายและวางแผนการจัดกิจกรรมการใช้สื่อ มีการเตรียมจัดหาสื่อและศึกษาวิธีการใช้สื่อก่อนนำไปใช้ มีการทดลองใช้สื่อก่อนนำไปใช้จริง และใช้สื่อตามลำดับขั้นของแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้ ในการพัฒนาวัสดุและสื่อเพื่อการจัดประสบการณ์โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการพัฒนาวัสดุและสื่อโดยมีการตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนาสื่ออย่างสม่ำเสมอ มีการเขียนคู่มือประกอบการใช้วัสดุและสื่อและมีบันทึกผลหลังการใช้วัสดุและสื่อ ส่วนการเก็บรักษาและซ่อมแซมวัสดุและสื่อ โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการเก็บรักษาและซ่อมแซมวัสดุและสื่อโดยฝึกให้เด็กหยิบสื่อออกมาใช้ได้เอง และเก็บเข้าที่อย่างเรียบร้อย และฝึกให้เด็กรู้ความหมายของรูปภาพที่เป็นสัญลักษณ์แทนหมวดหมู่ประเภทของสื่อ เพื่อเด็กจะได้เก็บเข้าที่ได้ถูกต้อง

ด้านปัญหาในการใช้วัสดุและสื่อในการจัดประสบการณ์ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการใช้วัสดุและสื่อในการจัดประสบการณ์ เนื่องจากครูผู้สอนฝึกและปลูกฝังนิสัยในการใช้ การเก็บและดูแลรักษาวัสดุและสื่อให้กับเด็ก และครูผู้สอนดูแลเด็กอยู่ตลอดเวลา

สภาพที่เกิดขึ้นจากการใช้วัสดุและสื่อในการจัดประสบการณ์ คือโรงเรียนส่วนใหญ่มีวัสดุและสื่อเพียงพอต่อการจัดประสบการณ์ และโรงเรียนสามารถเก็บวัสดุและสื่ออย่างเป็นระเบียบไม่มีการสูญหาย

2.2.4 การประเมินพัฒนาการเด็ก โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการประเมินพัฒนาการเด็ก ซึ่งดำเนินการโดยมอบหมายให้ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการและคอยให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา ในการดำเนินการประเมินพัฒนาการ โรงเรียนส่วนใหญ่มีวิธีการดำเนินการโดยศึกษาและทำความเข้าใจพัฒนาการ ของเด็กในแต่ละช่วงอายุทุกด้าน มีการวางแผนเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับใช้บันทึกและประเมินพัฒนาการ ครูผู้สอนดำเนินการประเมินตามสภาพจริง มีการเปิดโอกาสให้เด็กประเมินกันเองและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองร่วมประเมิน ครูผู้สอนบันทึกผลการประเมินลงแบบบันทึกอย่างสม่ำเสมอ และมีการสรุปและรายงานผลผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ปกครองทราบภาคการศึกษาละครั้ง

ด้านปัญหาในการประเมินพัฒนาการ พบว่า โรงเรียนไม่มีปัญหาในการประเมินพัฒนาการ เนื่องจากครูผู้สอนวางแผนและเตรียมการประเมินอย่างเป็นขั้นตอนและดำเนินการประเมินเอง

สภาพที่เกิดขึ้นจากการประเมินพัฒนาการ คือ โรงเรียนสามารถประเมินพัฒนาการเด็กได้ครบทุกด้านตามสภาพจริง และสามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้

2.2.5 การนิเทศการจัดประสบการณ์ โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการนิเทศการจัดประสบการณ์ ผู้ที่มีหน้าที่ในการนิเทศการจัดประสบการณ์ในโรงเรียนส่วนใหญ่ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และเพื่อนครู ซึ่งในการดำเนินการนิเทศการจัดประสบการณ์ โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการจัดทำโครงการนิเทศ การดำเนินการสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศการจัดประสบการณ์ ดำเนินการปฏิบัติการณ์นิเทศ และดำเนินการให้ข้อมูลย้อนกลับ กิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ การสังเกตการจัดประสบการณ์ และการให้คำปรึกษาหารือ การพาครูไปศึกษานอกสถานที่ การบริการเอกสารทางวิชาการ การเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน และการประชุม ส่วนกำหนดเวลาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการนิเทศ คือ นิเทศทุกเวลาที่ผู้นิเทศสะดวก ทุกเวลาที่พบปัญหา และนิเทศตามความต้องการของครูผู้สอน ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ นำผลการนิเทศการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาการจัดประสบการณ์ของครู

ด้านปัญหาในการนิเทศการจัดประสบการณ์ โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการนิเทศการจัดประสบการณ์ เนื่องจากผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเข้าใจวิธีการและยอมรับซึ่งกันและกัน และการนิเทศแบบไม่เป็นทางการทำให้ผู้รับการนิเทศไม่อึดอัด

สภาพที่เกิดขึ้นจากการนิเทศการจัดประสบการณ์ คือ โรงเรียนประสบความสำเร็จในด้านที่ครูผู้สอนสามารถนำผลการนิเทศไปปรับปรุง พัฒนาการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

2.3 สภาพและปัญหาการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร

2.3.1 การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตร โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตร ซึ่งโรงเรียนติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตรทุกเรื่อง ได้แก่ การวางแผนการจัดหลักสูตร การจัดเตรียมบุคลากร การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม การเตรียมวัสดุและสื่อการสอน การจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการ การจัดเตรียมการนิเทศการจัดประสบการณ์ และการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ผู้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตร ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูในโรงเรียนและครูผู้สอน ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตรโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามครูผู้สอนและคณะครู สังเกตการปฏิบัติงานของครูและผู้มีส่วนร่วมในการเตรียมการจัดหลักสูตร การตรวจผลงานของครูและผู้มีส่วนร่วมในการเตรียมการจัดหลักสูตร มีการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และมีการรายงานผลการประเมิน ส่วนกำหนดเวลาในการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้การติดตามประเมินผลระหว่างดำเนินการเตรียมการจัดหลักสูตรและหลังการเตรียมการจัดหลักสูตร

ด้านปัญหาในการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตร พบว่าโรงเรียนไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตร เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตรทุกฝ่ายให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

สภาพที่เกิดขึ้นจากการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตร คือ โรงเรียนมีข้อมูลในการดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องในการเตรียมการจัดหลักสูตรในแต่ละจุดได้ทันเวลา และผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดหลักสูตรทุกคนเข้าใจและพึงพอใจในการติดตามประเมินผลและยอมรับผลการประเมิน

2.3.2 การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดหลักสูตร โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดหลักสูตร ซึ่งโรงเรียนติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตรทุกเรื่อง ได้แก่ การจัดประสบการณ์ การใช้สถานที่ในการจัดประสบการณ์ การใช้วัสดุและสื่อในการจัดประสบการณ์ การประเมินพัฒนาการเด็ก และการนิเทศการจัดประสบการณ์ ผู้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดหลักสูตร ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูในโรงเรียนและครูผู้สอน ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตรโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามครูผู้สอนและคณะครู สังเกตการปฏิบัติงานของครูและผู้มีส่วนร่วมในการเตรียมการจัดหลักสูตร ตรวจผลงานของครูและผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดหลักสูตร มีการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และมีการรายงานผลการประเมิน ส่วนกำหนดเวลาในการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้การติดตามประเมินผลระหว่างดำเนินการจัดหลักสูตรและหลังดำเนินการจัดหลักสูตร

ด้านปัญหาในการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดหลักสูตร พบว่าโรงเรียนไม่มีปัญหาในการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดหลักสูตร เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดหลักสูตรทุกฝ่ายให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

สภาพที่เกิดขึ้นจากการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดหลักสูตร คือ โรงเรียนมีข้อมูลในการดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินการจัดหลักสูตร ในแต่ละจุดได้ทันเวลา และผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดหลักสูตรทุกคนเข้าใจและพึงพอใจในการติดตามประเมินผลและยอมรับผลการประเมิน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ที่ได้เสนอมาชำงต้น มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การเตรียมการจัดหลักสูตร

1.1 การวางแผนการจัดหลักสูตร จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่วางแผนการจัดหลักสูตรโดยรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเพื่อการวางแผน วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำแผนการจัดหลักสูตร ซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ ได้แก่ หลักสูตรก่อนประถมศึกษา เอกสารประกอบหลักสูตร ความต้องการของชุมชน สภาพเศรษฐกิจ ข้อมูลนักเรียนเกี่ยวกับความต้องการจำนวนและระดับพัฒนาการ ข้อมูลครูด้านประสบการณ์ ข้อมูลโรงเรียนด้านงบประมาณและด้านวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการดีที่โรงเรียนมีการนำข้อมูลพื้นฐานทั้งในส่วนของคุณ

ชุมชน ข้อมูลโรงเรียน ข้อมูลครู และที่สำคัญคือข้อมูลของนักเรียนที่นำมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนการจัดหลักสูตร เพราะการจัดหลักสูตรที่ดีต้องสนองตอบต่อสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ สงัด อุทรานันท์ (2527:266-315) ที่กล่าวว่า เพื่อให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในท้องถิ่นและสามารถสนองตอบความต้องการของผู้เรียน ควรจะได้มีการปรับหลักสูตรกลางให้มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นที่ใช้หลักสูตรนั้นๆ และจากผลการวิจัยที่ผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดหลักสูตรในโรงเรียนทั้งหมด คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนนั้น ผู้วิจัยเห็นด้วยที่โรงเรียนจัดให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตร เพราะบุคคลทั้งสองมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรโดยตรง และมีความรู้ความเข้าใจในสภาพและปัญหาของโรงเรียนเป็นอย่างดี จึงควรมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการวางแผนการจัดหลักสูตรเพื่อให้ได้แผนที่มีคุณภาพและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ที่กล่าวถึง การวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ว่าครูหรือผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์หลักสูตรว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตรและการสอนครั้งนี้มีเป้าประสงค์ที่แท้จริงคืออะไร และสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชนเพียงใด การนำหลักสูตรมาปรับใช้นั้น โรงเรียนต้องมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง วัสดุประกอบหลักสูตรและแหล่งข้อมูลต่างๆ จะจัดหาได้อย่างไร และได้โดยวิธีใด งบประมาณ อาคารสถานที่มีเพียงพอหรือไม่ การเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรจะทำได้โดยวิธีใด จึงจะเข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริง ซึ่งจากการวางแผนการจัดหลักสูตรที่โรงเรียนได้ดำเนินการโดย รวบรวมข้อมูลพื้นฐานเพื่อการวางแผน วิเคราะห์ข้อมูล วางแผนการจัดหลักสูตร และจัดทำแผนการจัดหลักสูตรโดยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับผลการวิจัยที่ว่า การวางแผนการจัดหลักสูตรไม่พบปัญหาและสามารถกำหนดแผนที่มีขั้นตอนเป็นปฏิทินปฏิบัติงาน และกำหนดผู้รับผิดชอบงานได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการวางแผนการจัดหลักสูตรในลักษณะนี้จะส่งผลให้การจัดหลักสูตรมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 การจัดเตรียมบุคลากร จากผลการวิจัย พบว่า หน่วยงานที่จัดเตรียมบุคลากรให้กับโรงเรียนส่วนใหญ่ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน ซึ่งมีการดำเนินการจัดเตรียมบุคลากรคือการหาความจำเป็นและปัญหาที่ต้องพัฒนาบุคลากร การวางแผนในการพัฒนาบุคลากร การจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากร การดำเนินการพัฒนาบุคลากร และการติดตามประเมินผล ซึ่งวิธีดำเนินการของโรงเรียนสอดคล้องกับวิธีการของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539) ที่กำหนดแนวทางในการพัฒนาบุคลากร ไว้โดยสรุปว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานสนับสนุนและส่งเสริม ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการประถม-

ศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และหน่วยงานปฏิบัติ ได้แก่ โรงเรียน มีภารกิจและหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากร โดยมีกระบวนการในการพัฒนาบุคลากร 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1.การหาความจำเป็นในการพัฒนาบุคคลหรือปัญหาที่ต้องพัฒนาบุคคล 2.การวางแผนในการพัฒนาบุคคล 3.การดำเนินการพัฒนาบุคคล และ 4.การติดตามและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยกับการดำเนินการจัดเตรียมบุคลากรของโรงเรียน เพราะการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษาเป็นผู้ดำเนินการจัดเตรียมบุคลากรเอง จะทำให้สามารถพัฒนาบุคลากรได้สอดคล้องและตรงตามความต้องการของหลักสูตร รวมทั้งกระบวนการในการพัฒนาบุคลากรที่โรงเรียนดำเนินการก็สอดคล้องกับแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด ในส่วนนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นกระบวนการที่เหมาะสมและสามารถจัดเตรียมบุคลากรได้เป็นอย่างดี และในส่วนของการจัดครูเข้าสอนซึ่งผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จัดครูเข้าสอนตามประสบการณ์ ความถนัด ตามความสนใจและความสมัครใจ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวไว้ว่า ครูเป็นผู้ที่ทำให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสและมีส่วนร่วมในชีวิตสังคมปัจจุบันมากที่สุด ดังนั้นการจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร จึงจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึง ความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ตลอดจนความสมัครใจของครูแต่ละคน เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการที่โรงเรียนจัดครูเข้าสอนตามเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นด้วยเพราะจะทำให้ได้ครูผู้สอนที่มีความเต็มใจและตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ อันจะส่งผลไปถึงการพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมและเป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตร

1.3 การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนทั้งหมดได้ดำเนินการจัดตารางกิจกรรมประจำวันตามรูปแบบที่หลักสูตรกำหนด โดยมีขั้นตอนในการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน ได้แก่ ศึกษาและทำความเข้าใจวิธีการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน วิเคราะห์หลักสูตรและข้อมูลพื้นฐาน เพื่อกำหนดตารางกิจกรรมประจำวันที่มีลำดับแผนงานของแต่ละกิจกรรม และจัดตารางกิจกรรมที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ซึ่งในส่วนของ การวิเคราะห์หลักสูตรและข้อมูลพื้นฐานในการจัดตารางกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็ก ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้จัดจะต้องดำเนินการเพราะในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้กับเด็กวัยอนุบาล ต้องมีการวางแผนกิจกรรมประจำวันที่มีความหลากหลายและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ต้องตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล และหากมีการจัดตารางกิจกรรมประจำวันโดยผ่านการวิเคราะห์หลักสูตรและข้อมูลพื้นฐานแล้ว จะเป็นประโยชน์ทั้งกับครูผู้สอนและกับเด็กเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับที่ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523) กล่าวไว้ว่า ในการสอนระดับอนุบาลหรือปฐมวัย การจัดตารางกิจกรรมเป็นสิ่ง ที่ครูหรือผู้ดูแลเด็กควรทำความเข้าใจ และพยายามจัดให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ และคำนึงถึง

ลักษณะของกลุ่มเด็ก ระดับอายุ ความต้องการ ภูมิหลัง ฯลฯ ของเด็กแต่ละคนด้วย ซึ่งในการจัดตารางกิจกรรมประจำวันจะพบได้ว่าจะสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ตามสภาพและข้อจำกัดของแต่ละโรงเรียน เพื่อเป็นการช่วยให้ครูและเด็กทราบว่าในแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน อีกทั้งเป็นการให้เด็กได้ฝึกตนเองให้ปฏิบัติกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการและความต้องการของเด็ก ภายใต้บริบทและข้อจำกัดต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย

1.4 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ใน 2 ส่วน ได้แก่ จัดทำกำหนดการสอนเป็นรายปีการศึกษาและจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เป็นรายสัปดาห์ โดยมีขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ได้แก่ 1.ศึกษาหลักสูตรก่อนประถมศึกษาและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 2.วิเคราะห์เนื้อหาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3.วิเคราะห์คุณลักษณะของเด็ก 3 – 6 ปี ที่พึงประสงค์ 4.ศึกษาเกณฑ์พัฒนาการของเด็ก และ 5.เขียนแผนการจัดประสบการณ์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์หรือแผนการสอน เป็นการวางแผนการสอนเพื่อกำหนดสิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องปฏิบัติในการสอนไว้ล่วงหน้า นั่นหมายถึงถ้ามีการวางแผนในการจัดประสบการณ์หรือการสอนที่ดี จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ ดังที่สุมิตร คุณานุกร (2525) ได้กล่าวถึงแผนการสอนว่า การสอนที่จะประสบผลสำเร็จนั้นต้องมีการวางแผนเหมือนกับการทำงานอื่นๆ ซึ่งการดำเนินการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เพื่อวางแผนในการจัดทำแผนการสอนทั้งในระยะยาวและระยะสั้น ได้แก่ กำหนดการสอนและแผนการจัดประสบการณ์ซึ่งสอดคล้องกับ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ซึ่งกล่าวว่า การวางแผนการสอนเป็นการเตรียมการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งล่วงหน้า โดยวิเคราะห์หลักสูตรและเอกสารหลักสูตรต่างๆ แล้วนำมาสร้างเป็นกำหนดการสอนและแผนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และจากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เขียนแผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบของหลักสูตร ซึ่งมีขั้นตอน คือ 1.เลือกหัวข้อ 2.ระดมความคิด 3.วางแผนจัดกิจกรรม 4.แยกกิจกรรมตามพัฒนาการแต่ละด้าน และ 5.จัดกิจกรรมลงตาราง ผู้วิจัยเห็นด้วยกับการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่โรงเรียนดำเนินการ โดยเฉพาะการให้มีการเลือกหัวข้อและระดมความคิดที่เป็นการเลือกเรื่องในการเรียนรู้และระดมความคิดในรายละเอียดหัวข้อซึ่งเป็นผังการเรียนรู้และผังความคิดจากเด็กซึ่งเป็นผู้ที่รับผลจากการจัดประสบการณ์โดยตรง และเมื่อเด็กเป็นผู้เลือกและมีส่วนร่วมในการคิดและจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ จะทำให้ได้แผนการจัดประสบการณ์ที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของเด็ก ภายใต้การวางแผนของครูผู้สอนในการนำผังการเรียนรู้และผังความคิดดังกล่าวไปวางแผนการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านเพื่อพัฒนาความพร้อมโดยผ่านกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ซึ่งการจัดทำแผน

การจัดประสบการณ์ที่ดีควรกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมให้ชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกการนำไปสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับความคิดเห็นของ สจัด อุทรานันท์ (2532) ที่สรุปได้ว่า การจัดทำแผนการสอนเป็นการขยายรายละเอียดของหลักสูตรให้ไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยการกำหนดกิจกรรมและเวลาไว้อย่างชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ แผนการสอนควรแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นแผนการสอนระยะยาวและอีกส่วนหนึ่งเป็นแผนการสอนระยะสั้น ซึ่งนำเอาแผนการสอนแต่ละส่วนของแผนการสอนระยะยาวมาขยายเป็นรายละเอียดสำหรับการสอนในแต่ละครั้ง เพื่อจะเป็นแนวทางในการสอนและช่วยให้ความสะดวกแก่ครูผู้ใช้หลักสูตร ให้สามารถดำเนินการสอนได้ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งจากการดำเนินการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่ถูกต้องตามหลักการดังกล่าวแล้วนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนของการนำไปปฏิบัติว่าควรนำแผนการจัดประสบการณ์ที่วางแผนล่วงหน้าในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติจริง จึงจะเกิดประโยชน์อย่างสมบูรณ์

1.5 การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนดำเนินการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดเตรียมสถานที่และสภาพแวดล้อม วางแผนจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ และกำหนดแผนผังการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าในการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยจะมีส่วนเป็นปัจจัยเสริมในการจัดประสบการณ์เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะเด็กวัยอนุบาลที่ต้องเรียนรู้ผ่านสื่อที่เป็นรูปธรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับพัฒนาการและเหมาะสมกับวัย ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมจะต้องมีการทำความเข้าใจหลักการจัดเตรียมและจัดวางแผน ตลอดจนดำเนินการจัดให้เหมาะสมกับเด็กและการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540) ที่กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ไว้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา มีความสำคัญและมีผลต่อพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็ก ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา จำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อจะได้ดำเนินการหรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาในระดับนี้ได้ถูกต้อง ส่วนผลการวิจัยที่ พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านอุปกรณ์และเครื่องเล่นในสนามเด็กเล่นชำรุด และแก้ไขโดยจัดกิจกรรมกลางแจ้งเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกำลังดำเนินการหางงบประมาณภายนอกในการปรับปรุงและซ่อมแซม ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยที่โรงเรียนจัดกิจกรรมทดแทนเพื่อพัฒนาความพร้อมให้กับเด็ก แต่ที่น่าสนใจคือเด็กจะขาดประสบการณ์ในการเล่นและใช้สถานที่ในส่วนนี้ไป ดังที่ อารมณีย์ สุวรรณपाल (2537) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและมีคุณค่าทำให้อารมณ์ สุวรรณपाल (2537) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและมีคุณค่าทำให้อารมณ์

เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น จากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนเด็กสามารถค้นคว้า ทดลอง สังเกต หาเหตุผลและขยายประสบการณ์ให้เด็กได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้เป็นแนวทางในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ส่วนหนึ่ง ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้จึงมีความสำคัญกับเด็กเป็นอย่างมาก โดยอาจเป็นทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์หรือสถานที่ๆ เด็กจะหาประสบการณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยเสนอแนะว่าควรมีการปรับปรุงและซ่อมแซมอุปกรณ์และเครื่องเล่นในสนามเด็กเล่น หรืออาจสร้างขึ้นใหม่ จากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการเติมเต็มประสบการณ์ที่ขาดหายให้กับเด็กและช่วยประหยัดงบประมาณได้อีกทางหนึ่ง

1.6 การเตรียมวัสดุและสื่อการสอน จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนทั้งหมดมีหลักเกณฑ์ในการจัดเตรียมวัสดุและสื่อ คือ หลักเกณฑ์ความสอดคล้องกับพัฒนาการ ความสอดคล้องกับกิจกรรม ตรงตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน เป็นสื่อที่สามารถสัมผัสและจับต้องได้ และความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ดังที่ กรมวิชาการ (2541) ได้ให้แนวคิดการจัดสื่อและเครื่องเล่นสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาไว้ว่าส่วนประกอบสำคัญของการเล่นอันได้แก่ สื่อและเครื่องเล่นจะต้องเหมาะสมกับกิจกรรมการเล่นนั้นๆ ด้วย จึงจะช่วยพัฒนาเด็กให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2540) ที่กล่าวไว้โดยสรุปว่า สื่อ คือ ตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวเนื้อหาจากผู้ส่งไปยังผู้รับ ในการเรียนการสอนสื่อเป็นตัวกลางนำความรู้จากครูสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากกลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจง่าย เรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง การนำสื่อมาใช้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ได้แก่ ใช้สื่อที่เป็นของจริง สื่อธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก มีความปลอดภัยต่อตัวเด็ก เพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ให้ครบทุกด้าน ซึ่งสื่อประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ควรเน้นของจริงให้มากที่สุด ถ้าสื่อของจริงไม่สามารถหามาได้ จึงใช้สื่อที่จำลองขึ้นแทน ซึ่งทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมีหลักเกณฑ์ในการจัดเตรียมวัสดุและสื่อได้อย่างเหมาะสม และผู้วิจัยขอเสนอแนะเพิ่มเติมว่าวัสดุและสื่อกับการเล่นนั้นเป็นของคู่กัน เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ต้องผ่านการเล่น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเด็กจะเรียนรู้ผ่านการเล่นอยู่ตลอดเวลา ดังมีคำกล่าวที่ว่า การเล่นคือการทำงานของเด็ก ดังนั้นการจัดวัสดุและสื่อควรมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ในระยะยาวและต้องคำนึงถึงประสบการณ์ที่เด็กจะได้รับ เพื่อเป็นการวางรากฐานที่ดีให้กับเด็กต่อไป

1.7 การจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการ จากแนวคิดที่ว่า การประเมินผลพัฒนาการเด็กถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน กระทำเพื่อจะได้ทราบประสบการณ์และพัฒนาการของนักเรียน ทราบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนในแต่ละชั้นตอน และเพื่อให้ครู

ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงการสอน (สุมน อมรวิวัฒน์, 2535) และไพเราะ พุ่มมัน (2544) ที่กล่าวถึงหลักการวัดและประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาไว้ว่า 1. ไม่นำผลการประเมินพัฒนาการไปตัดสินได้ - ตก 2. วัดเป็นรายพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน 3. ใช้วิธีการหลายรูปแบบ 4. วัดทุกวัน ถือว่าเป็นกิจกรรมปกติของการจัดประสบการณ์ตามกิจกรรมประจำวัน เมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัย ที่พบว่า โรงเรียนได้มีการวางแผนในการจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการโดยมีหลักเกณฑ์ในการจัดเตรียมการประเมินพัฒนาการ คือ ประเมินพัฒนาการทุกด้านเป็นรายบุคคลตามสภาพจริง อย่างเป็นระบบ สม่ำเสมอ ด้วยวิธีที่หลากหลาย และไม่ใช้แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ จะพบว่าทั้งสองแนวคิดข้างต้นและหลักเกณฑ์ที่โรงเรียนใช้มีความสอดคล้องกันในการเตรียมการประเมินพัฒนาการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการที่โรงเรียนตั้งเกณฑ์เอาไว้แบบนี้จะทำให้โรงเรียนสามารถทราบถึงจุดประสงค์และวิธีการในการประเมินผลพัฒนาการเด็กอย่างชัดเจนขึ้น ดังนั้นจึงสามารถออกแบบและจัดเตรียมวิธีการและเครื่องมือตลอดจนแบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับแผนการณการจัดประสบการณ์และหลักการประเมิน โดยไม่ประสบปัญหาใดๆ ดังที่ปรากฏผลในการวิจัย

1.8 การจัดเตรียมการนิเทศการจัดประสบการณ์ จากผลการวิจัย พบว่าโรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการจัดเตรียมการนิเทศการจัดประสบการณ์ ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียมการโดยมีการศึกษาและทำความเข้าใจในการจัดการนิเทศการจัดประสบการณ์ มีการประชุม ปรึกษาหารือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการวางแผนในการจัดเตรียมการนิเทศการจัดประสบการณ์ และมีการจัดทำโครงการนิเทศ ผู้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมการนิเทศการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะครูในโรงเรียน สอดคล้องกับ สัจด์ อุทรานันท์ (2532) ที่กล่าวถึงการนิเทศการใช้หลักสูตร หรือการนิเทศการจัดการเรียนการสอนว่า ต้องคำนึงถึงหลักสำคัญของการนิเทศ ก็คือเป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือ ไม่ใช่เป็นการคอยตรวจสอบเพื่อจับผิดแต่ประการใด โดยลักษณะนี้ผู้นิเทศจำเป็นจะต้องสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีกับผู้รับการนิเทศ การดำเนินการนิเทศจะต้องดำเนินการไปด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตยและร่วมมือกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเตรียมการนิเทศของโรงเรียนมีการร่วมมือกันทุกขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าขั้นตอนที่สำคัญที่สุดคือการศึกษาและทำความเข้าใจในการนิเทศการจัดประสบการณ์ และโรงเรียนควรเตรียมการเป็นอันดับแรก ซึ่งการนิเทศการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง การให้คำแนะนำช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริม เพื่อพัฒนาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายตามที่วางไว้ ส่วนการติดตาม กำกับนั้นภารกิจส่วนใหญ่จะเป็นของผู้บริหาร ซึ่งหมายถึงการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพทั่วไป

และผลการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อให้ทราบว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามขั้นตอน บรรลุวัตถุประสงค์ นโยบายและเป้าหมายที่ต้องการอย่างน้อยเพียงใด เพื่อใช้ข้อมูลเหล่านั้นมาประกอบการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539) สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2535) ที่ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการสร้างสรรค์ในการให้คำแนะนำและการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูในอันที่จะปรับปรุงคุณภาพครูและสภาพการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี และสามารถให้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนจะต้องจัดให้มีระบบการนิเทศทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้ถือว่าการนิเทศภายในเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งควรจัดให้มีขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีการจัดองค์กร เป้าหมายนิเทศ วิธีการนิเทศและกิจกรรมในการนิเทศกำหนดไว้อย่างชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าเมื่อทุกฝ่ายเข้าใจการนิเทศ การจัดการประสบการณ์เป็นอย่างดีจะทำให้การเตรียมการนิเทศในขั้นต่อไป ตลอดจนการดำเนินการนิเทศประสบความสำเร็จ ในทางกลับกันถ้าทุกฝ่ายไม่มีความรู้ความเข้าใจการนิเทศการจัดการประสบการณ์แล้ว จะส่งผลให้การดำเนินการนิเทศการจัดการประสบการณ์ไม่ประสบความสำเร็จ หรืออาจเกิดปัญหาตามมา อันจะส่งผลต่อการดำเนินการนิเทศในขั้นต่อไป

1.9 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ซึ่งผู้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรโรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการในหลายรูปแบบ โดยยึดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและมีวัตถุประสงค์ในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยที่โรงเรียนให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์หลักสูตร เพราะการจัดหลักสูตรจะประสบผลสำเร็จได้หรือไม่นั้น ปัจจัยที่สำคัญคือต้องมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อความหมายที่ถูกต้องและชัดเจนจากบุคคลหลายฝ่าย ประกอบกับการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายรูปแบบ เพราะผู้ปกครองและชุมชนโดยรอบโรงเรียนนั้นประกอบด้วยบุคคลที่มีพื้นฐานแตกต่างกันมาก ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2535) ได้กล่าวถึงการประชาสัมพันธ์หลักสูตรว่า การประชาสัมพันธ์หลักสูตรนับเป็นกระบวนการที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการบริหารหลักสูตร ซึ่งจะขาดเสียไม่ได้ เพราะการประชาสัมพันธ์หลักสูตรเป็นวิธีการสร้างเสริมความเข้าใจอันดีร่วมกัน ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ทุกๆ ฝ่ายจะได้ทราบว่าหลักสูตรที่ปรับจุดไหนบ้าง มีจุดเน้นอย่างไรและมีวิธีปฏิบัติในการใช้หลักสูตรอย่างไร ซึ่งจากการวิจัย พบอีกว่าสภาพที่เกิดขึ้นจากการประชาสัมพันธ์หลักสูตรของโรงเรียนทำให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้าใจและพึงพอใจในการจัดหลักสูตร และให้ความร่วมมือใน

การบริจาคและนำเด็กมาเรียนมากขึ้น นั้นเป็นจุดเน้นให้เห็นว่าการประชาสัมพันธ์หลักสูตรเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สนับสนุนให้การประสานงานประสบความสำเร็จ ตลอดทั้งการสร้างความเข้าใจที่ดีและการเข้ามาสนับสนุนจากบุคคล หน่วยงาน ให้จัดการศึกษาระดับนี้ประสบความสำเร็จ

2. การดำเนินการจัดหลักสูตร

2.1 การจัดประสบการณ์ จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการจัดประสบการณ์ โดยมอบหมายให้ครูผู้สอนเป็นผู้จัดและคอยให้คำปรึกษา ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยกับการที่ครูผู้สอนมีบทบาทหลักในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กและมีผู้บริหารเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริม เพราะครูผู้สอนเป็นผู้ที่วางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็ก และสามารถเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่ตนเองถนัดและเหมาะสมกับเด็กแต่ละคนได้อย่างเหมาะสมเนื่องจากเป็นผู้ที่ได้ศึกษาเด็กเป็นรายกรณีภายใต้สถานการณ์จริงมากกว่าบุคคลอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สังกต อุทรานันท์ (2532) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการเลือกเทคนิคและวิธีการสอนนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องเลือกเทคนิควิธีสอนให้เหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชาต่างๆ ในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความสนใจ ตลอดจนขวัญของผู้เรียนด้วย ซึ่งการเลือกใช้เทคนิควิธีสอน ควรขึ้นอยู่กับผู้สอนแต่ละคน โดยมีข้อควรเตือน คือ ควรเลือกเทคนิคและวิธีสอนที่เห็นว่า ตนเองสามารถที่จะทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีให้มากที่สุด และจากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม คือ คำนึงถึงตัวเด็กและความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้เลือกตามความต้องการ จัดกิจกรรมอย่างสมดุลทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และกิจกรรมเน้นให้มีสื่อของจริงให้เด็กได้ค้นคว้า ทดลอง และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งแนวทางที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ในการจัดกิจกรรม คือ จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน จัดกิจกรรมโดยสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และใช้ทุกเทคนิคที่สอดคล้องกับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ผู้วิจัยเห็นด้วยกับการจัดประสบการณ์ตามหลักเกณฑ์และแนวทางข้างต้น แต่ขอเสนอแนะให้โรงเรียนพิจารณาและตรวจสอบการจัดประสบการณ์ให้ครบองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมด้วย เพราะจะทำให้การจัดประสบการณ์เอื้อต่อการเรียนรู้และการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งไพเราะ พุ่มมัน (2544) ได้เสนอองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมไว้ ได้แก่

1. Materials วัสดุอุปกรณ์
2. Manipulation การได้จับต้อง สัมผัสกระทำกับสื่อวัสดุการเล่น
3. Choices การให้เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

4. Words การให้เด็กมีโอกาสที่จะบอกเล่า รายงานถึงสิ่งที่เขาต้องการทำและกระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อนๆ และครู

5. Support การให้เด็กได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากครู ครูต้องใช้เทคนิค กระบวนการอันหลากหลาย เพื่อสนับสนุนให้เด็กทำกิจกรรม มีความพยายามทำกิจกรรม ระวังให้เสี่ยงทดลองทำกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถของเด็ก

และจากองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมที่ควรมีกิจกรรมให้เด็กได้เลือกและมีวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กสัมผัสจับต้อง ประกอบกับการให้เด็กได้บอกเล่าและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู ตลอดจนการได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากครู ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งครูผู้สอนต้องวางแผนให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงเป็นสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) ที่กล่าวว่ากิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยควรจัดในลักษณะของ “การเรียนรู้ปนเล่น” ซึ่งจะสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กในวัยนี้มากที่สุด และในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนก็ควรจัดในรูปของการเตรียมความพร้อมหรือการจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดจากการเล่น การกระทำ และการ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในวัยนี้ไม่เน้นการอ่านออกเขียนได้เป็นสำคัญ แต่ควรให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้านพร้อม ๆ กันไป ทั้งหมดนี้แสดงว่าการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ครูผู้สอนมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ร่วมกับเด็กในรูปของกิจกรรมและการเล่น โดยเน้นการลงมือปฏิบัติกิจกรรมในสภาพการณ์ และสถานการณ์ที่ครูเตรียมหรือจัดให้ตามความต้องการและความสนใจเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้เกิดการพัฒนาตามหลักการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตร โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับเป็นสำคัญ

2.2 การใช้สถานที่ในการจัดประสบการณ์ จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนดำเนินการใช้สถานที่ ได้แก่ ห้องเรียน มุมการจัดประสบการณ์ และสนามเด็กเล่น เท่านั้น ซึ่งจากสภาพทั่วไปของแต่ละโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ศึกษา พบว่ามีห้องปฏิบัติการ ห้องพิเศษและสถานที่ต่างๆ ประกอบอยู่ด้วย ในส่วนนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าทางโรงเรียนควรวางแผนให้เด็กอนุบาลได้มีส่วนในการใช้สถานที่และห้องเหล่านี้ด้วย ซึ่งจะเป็นการเพิ่มและขยายประสบการณ์และการเรียนรู้ให้กับเด็กได้เป็นอย่างมาก เพราะสถานที่ต่างๆ จะเป็นแหล่งเสริมความรู้และประสบการณ์ อันจะส่งผลให้เด็กบรรลุจุดประสงค์ของการจัดประสบการณ์ได้อย่างรวดเร็ว แต่ครูผู้สอนต้องรู้จักเลือกและวางแผนในการใช้สถานที่ต่างๆ เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ วิไลพร เรือนศรี (2544) ที่กล่าวว่า การจัดอาคารสถานที่และการใช้แหล่งวิทยาการในห้องถิ่นให้สอดคล้องกับการใช้หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การนำหลักสูตรไปปฏิบัติในโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูควรให้มีการวางแผนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและ

สอดคล้องกับการจัดหลักสูตรมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าการใช้สถานที่ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ไม่ว่าจะเป็สถานที่ใดครูก็ต้องวางแผนในการใช้โดยคำนึงถึงตัวเด็กและธรรมชาติของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งครูต้องวางแผนการใช้สถานที่ทั้งในส่วนการเล่น การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ตลอดจนการพักผ่อนของเด็ก โดยศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการใช้สถานที่ และต้องยึดหลักการพัฒนาเด็ก เพื่อการใช้สถานที่ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การใช้วัสดุและสื่อในการจัดประสบการณ์ จากผลการวิจัย พบว่า ในการดำเนินการใช้วัสดุและสื่อในการจัดประสบการณ์ โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการใช้วัสดุและสื่อในการจัดประสบการณ์โดยมีการศึกษาจุดมุ่งหมายและวางแผนการจัดกิจกรรมการใช้สื่อ มีการเตรียมจัดหาสื่อและศึกษาวิธีการใช้สื่อก่อนนำไปใช้ มีการทดลองใช้สื่อก่อนนำไปใช้จริง และใช้สื่อตามลำดับขั้นของแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้ ในการพัฒนาวัสดุและสื่อเพื่อการจัดประสบการณ์โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการพัฒนาวัสดุและสื่อโดยมีการตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนาสื่ออย่างสม่ำเสมอ มีการเขียนคู่มือประกอบการใช้วัสดุและสื่อและมีบันทึกผลหลังการใช้วัสดุและสื่อ ส่วนการเก็บรักษาและซ่อมแซมวัสดุและสื่อ โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการเก็บรักษาและซ่อมแซมวัสดุและสื่อโดยฝึกให้เด็กหยิบสื่อออกมาใช้ได้เอง และเก็บเข้าที่อย่างเรียบร้อย และฝึกให้เด็กรู้ความหมายของรูปภาพที่เป็นสัญลักษณ์แทนหมวดหมู่ประเภทของสื่อ เพื่อเด็กจะได้เก็บเข้าที่ได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าโรงเรียนเตรียมการใช้วัสดุและสื่อได้อย่างเหมาะสม เพราะโรงเรียนได้ดำเนินการใช้โดยมีการเตรียมตัวครู เตรียมตัวเด็กและเตรียมวัสดุก่อนการใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2540) ที่ได้ให้แนวปฏิบัติในการเตรียมพร้อมก่อนใช้สื่อ ดังนี้

1.เตรียมตัวครู โดยครูจะต้องศึกษาจุดมุ่งหมายและวางแผนว่าจะจัดกิจกรรมอะไรบ้าง เตรียมจัดหาสื่อและศึกษาวิธีการใช้สื่อ จัดเตรียมสื่อและวัสดุอื่นๆ ที่จะต้องใช้ร่วมกัน และทดลองใช้สื่อก่อนนำไปใช้จริง

2.เตรียมตัวเด็ก โดยศึกษาความรู้พื้นฐานเดิมของเด็กให้สัมพันธ์กับเรื่องที่จะสอน ได้รับความสนใจให้เด็กโดยใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ให้เด็กมีความรับผิดชอบ รู้จักใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ไม่ใช่ทำลาย และเล่นแล้วเก็บให้ถูกที่

3.เตรียมสื่อให้พร้อมก่อนนำไปใช้ โดยจัดลำดับการใช้สื่อว่าจะใช้อะไรก่อนหรือหลัง เพื่อความสะดวกในการสอน ตรวจสอบและเตรียมเครื่องมือให้พร้อมที่จะใช้ได้ทันที และเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกับสื่อ

จะเห็นได้ว่าการใช้วัสดุและสื่อในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาศึกษานั้นควรมีการเตรียมความพร้อมก่อนการใช้ทั้งในส่วนของตัวครู ตัวเด็ก และตัวสื่อเอง ซึ่งใน

การใช้ควรมีวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักการใช้ทั้งในด้านการใช้ การเก็บ การรักษา การซ่อมแซม ตลอดจนการพัฒนาวัสดุและสื่อให้มีสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการพัฒนาการเรียนรู้อันของเด็กอยู่เสมอ

2.4 การประเมินพัฒนาการเด็ก จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการประเมินพัฒนาการเด็ก ซึ่งดำเนินการโดยมอบหมายให้ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการและคอยให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา ในการดำเนินการประเมินพัฒนาการ โรงเรียนส่วนใหญ่มีวิธีดำเนินการโดยศึกษาและทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุทุกด้าน มีการวางแผนเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับใช้บันทึกและประเมินพัฒนาการ ครูผู้สอนดำเนินการประเมินตามสภาพจริง มีการเปิดโอกาสให้เด็กประเมินตนเองและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองร่วมประเมิน ครูผู้สอนบันทึกผลการประเมินลงแบบบันทึกอย่างสม่ำเสมอ และมีการสรุปและรายงานผลผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ปกครองทราบภาคการศึกษาละครั้ง ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยกับการดำเนินการของโรงเรียนแต่ก่อนการประเมินพัฒนาการเด็ก ผู้วิจัยเห็นว่าครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจการประเมินผลพัฒนาการแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการประเมินผลพัฒนาการให้ได้ข้อมูลเพื่อนำมาพัฒนาเด็กและวิธีการจัดประสบการณ์ของครูได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งในการประเมินผลพัฒนาการ กรมวิชาการ (2540) ได้ให้ข้อพึงระวังไว้ดังนี้

1. ไม่นำแบบทดสอบ หรือแบบฝึกหัดมาประเมินพัฒนาการเด็ก เพราะการประเมินพัฒนาการ มิใช่การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก
2. เมื่อประเมินผลงานของเด็ก ครูต้องไม่เขียนเครื่องหมายใดๆ ที่แสดงถึงผลการตัดสินผลงานนั้นๆ กล่าวคือไม่ต้องทำเครื่องหมายดาว คะแนน สัญลักษณ์หน้ายิ้ม สัญลักษณ์หน้าร้องไห้ หรืออื่นๆ ในผลงานของเด็ก
3. ครูต้องมีความแม่นยำในพัฒนาการแต่ละด้านของเด็กตามอายุที่แตกต่าง จึงจะสามารถประเมินพัฒนาการเด็กได้ถูกต้อง และตรงกับความเป็นจริง
4. การตีความผลงานเด็ก ควรทำหลังจากการสนทนากับเด็ก จนทราบความคิด ความในใจของเด็กที่แสดงผลงานในลักษณะเช่นนั้น เพราะครูกับเด็กมีความคิดต่างกัน บางครั้งครูอาจตีความหรือเข้าใจความคิด หรือจินตนาการของเด็กเป็นอย่างอื่นได้ ถ้าครูไม่ได้พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับผลงานนั้นแล้ว

จะเห็นได้ว่าการวัดและการประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญ ที่เป็นเครื่องมือสำหรับครูในการช่วยให้การจัดประสบการณ์บรรลุเป้าหมาย โดยข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการเด็กจะช่วยชี้ให้เห็นว่าจำเป็นต้องจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กแต่ละคนอย่างไร และจะเพิ่มพูนปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อีกในด้านใด ซึ่งประโยชน์ของการประเมินอยู่ที่

การนำเอาผลไปใช้ในการพัฒนาเด็ก และมีประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้กับครูได้ด้วย

2.5 การนิเทศการจัดประสบการณ์ จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้การนิเทศแบบไม่เป็นทางการโดยกำหนดเวลาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการนิเทศ คือ นิเทศทุกเวลาที่ผู้นิเทศสะดวก ทุกเวลาที่พบปัญหา และนิเทศตามความต้องการของครูผู้สอน และที่น่าสนใจ คือ โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการตามโครงการนิเทศที่ได้จัดทำไว้อีกด้วย แต่สภาพที่เกิดขึ้นจากการนิเทศการจัดประสบการณ์ คือครูผู้สอนสามารถนำผลการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนาการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี เพราะเหตุผลที่ว่าผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเข้าใจวิธีการและยอมรับซึ่งกันและกัน จากการนิเทศแบบไม่เป็นทางการที่ทำให้ผู้รับการนิเทศไม่รู้สึกรู้สึกรู้สึกอึดอัด จากผลการวิจัยดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าในการนิเทศ ไม่ว่าจะเป็นการนิเทศในรูปแบบใดก็ตามหากในหน่วยงานผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศยอมรับซึ่งกันและกัน และให้ความร่วมมือในการดำเนินการนิเทศจนได้ข้อมูลต่างๆ เพื่อช่วยในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนการจัดหลักสูตรได้เป็นอย่างดีแล้ว ก็เท่ากับว่าการนิเทศในรูปแบบที่เลือกใช้เหมาะสมกับหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539) ที่กล่าวว่า การนิเทศภายในเป็นความร่วมมือกันของบุคลากรภายในโรงเรียน ในการทำงานที่จะปรับปรุงแก้ไข พัฒนาการสอนหรือการจัดประสบการณ์ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดการนิเทศภายในกระทำได้หลายรูปแบบ การที่ผู้บริหารจะเลือกใช้รูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน และความสามารถของบุคลากรในโรงเรียนเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษานั้น ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีกระบวนการนิเทศ ติดตามเพราะเหตุผลที่ว่าจัดการศึกษาระดับนี้มีความแตกต่างจากการศึกษาในระดับอื่นๆ ซึ่งในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กระดับนี้มีเทคนิคและหลักในการจัดที่ครูต้องมีความชำนาญและมีลักษณะเฉพาะและประสบการณ์พอสมควร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการนิเทศ ซึ่งการจัดการนิเทศผู้นิเทศและครูผู้สอนควรร่วมมือกัน โดยควรจัดการนิเทศอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และควรเป็นการนิเทศที่ผ่านการวางแผนร่วมกัน ภายใต้ความสัมพันธอันดีที่ต้องการพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะตามวัยและตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. การติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร

การติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตรทุกเรื่องโดยผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งโรงเรียน

ส่วนใหญ่มีการดำเนินการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตรโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามครูผู้สอนและคณะครู สังเกตการปฏิบัติงานของครูและผู้มีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตร การตรวจผลงานของครูและผู้มีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตร มีการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และมีการรายงานผลการประเมิน ส่วนกำหนดเวลาในการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้การติดตามประเมินผลระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ ซึ่งไม่พบปัญหาและอุปสรรคในการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตรทุกฝ่ายให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้โรงเรียนมีข้อมูลในการดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดหลักสูตร ในแต่ละจุดได้ทันเวลา และผู้มีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรทุกคนเข้าใจและพึงพอใจในการติดตามประเมินผลและยอมรับผลการประเมิน

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นด้วยกับโรงเรียนที่ดำเนินการติดตามประเมินผลในทุกเรื่อง และดำเนินการโดยการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และการรายงานผลการประเมิน ซึ่งประเมินทั้งระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ แต่ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีบางส่วนของโรงเรียนต้องคำนึงถึง คือ ในการติดตามประเมินผลทุกเรื่องนั้นประเมินได้ครบทุกองค์ประกอบหรือไม่ เพราะในการจัดหลักสูตรจะประสบผลสำเร็จได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทุกด้าน ได้แก่ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต อีกทั้งวิธีดำเนินการที่โรงเรียนใช้ติดตามประเมินผลจนประสบความสำเร็จนั้นยังขาดการดำเนินการในส่วนของการกำหนดขอบเขต วัตถุประสงค์ของการประเมินการวางแผนและสร้างเครื่องมือ ซึ่งเป็นส่วนที่มีความสำคัญและจำเป็นมากในการติดตามประเมินผล เพราะถ้ามีการวางแผนกำหนดขอบเขต วัตถุประสงค์ของการประเมิน การวางแผนและสร้างเครื่องมือจะทำให้การดำเนินการติดตามประเมินผลมีประสิทธิภาพและมีหลักฐานในการรายงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตลอดจนหน่วยงานต้นสังกัดทราบ และควรติดตามประเมินผลทั้งก่อน ระหว่างและหลังการดำเนินการในทุกเรื่อง เพื่อการดำเนินการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการจัดหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539) ที่เสนอกระบวนการประเมินผลและรายงานผล สรุปได้ดังนี้ คือ การประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ควรมีครบองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต โดยแบ่งระยะเวลาของการประเมินผลออกเป็น 3 ระยะ คือ การประเมินความพร้อมก่อนดำเนินการ การประเมินผลระหว่างดำเนินการ และการประเมินผลรวม เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการ และรายงานผล ซึ่งกระบวนการประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดขอบเขต วัตถุประสงค์ของการประเมิน การวางแผนและสร้างเครื่องมือ การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผล การรายงานผลการประเมิน และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

ซึ่งสรุปแล้วการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนจำเป็นต้องทำอย่างเป็นกระบวนการและครอบคลุมทั้งในส่วนของการจัดเตรียมการจัดหลักสูตรและการดำเนินการจัดหลักสูตรในทุกขั้นตอน รวมทั้งควรประเมินผลหลายๆ วิธีหลายๆ แนวทาง และควรประเมินทุกด้าน ซึ่งผลการประเมินจะเป็นข้อบ่งชี้ว่าในการจัดหลักสูตรที่ได้ทำไปแล้วนั้นประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด และต้องปรับปรุงในส่วนไหน รวมถึงต้องแก้ไขตรงจุดใดอีก เพื่อนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาใช้ในการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

จากการอภิปรายผลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าในภาพรวมทั้งหมด โรงเรียนมีการดำเนินการจัดหลักสูตรได้อย่างเหมาะสมและไม่พบปัญหาใดๆ เหตุผลเพราะว่า ทุกโรงเรียนมีแนวทางในการปฏิบัติที่เหมือนกัน จากที่รับการเตรียมความพร้อมในหน่วยงานเดียวกัน ได้แก่ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ แต่อย่างไรก็ตาม นั้นไม่ได้ชี้ให้เห็นว่า จากการปฏิบัติที่เหมาะสมนั้น แต่ละโรงเรียนต้องมีปริมาณ และคุณภาพงานที่เท่าเทียมกัน ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและหลักฐานร่องรอยการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรของแต่ละโรงเรียน พบว่าแต่ละโรงเรียนมีการดำเนินงานในทุกๆ ด้านโดยปฏิบัติในลักษณะเหมือนกันดังกล่าว แต่มีปริมาณและคุณภาพงาน ความต่อเนื่อง ตลอดจนความสม่ำเสมอที่แตกต่างกันไปตามศักยภาพและข้อจำกัดของบุคลากรและสภาพของแต่ละโรงเรียน

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.1 ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมตามความต้องการของโรงเรียน ซึ่งจะทำให้โรงเรียนสามารถจัดหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรยิ่งขึ้น

1.2 ควรจัดหาและจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรให้เพียงพอกับความต้องการของโรงเรียน เช่น เอกสารเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการผลิตสื่อการสอน เอกสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ในรูปแบบต่างๆ เอกสารเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการประเมินพัฒนาการเป็นต้น เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรยิ่งขึ้น

1.3 ควรจัดสรรวัสดุ สื่อและเครื่องเล่นต่างๆ ให้เหมาะสมตามความต้องการของโรงเรียน เพื่อไม่ให้เป็นการจัดสรรที่ซ้ำซ้อน และจะทำให้โรงเรียนสามารถจัดหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรยิ่งขึ้น

2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

2.1 ควรมีการสำรวจความต้องการ ความจำเป็นและปัญหาที่ต้องพัฒนาบุคลากรทุกครั้งก่อนที่จะจัดเตรียมบุคลากร เพื่อดำเนินการจัดเตรียมบุคลากรที่เหมาะสมตรงตามความต้องการและไม่เป็นการจัดที่ซ้ำซ้อน และเป็นการประหยัดงบประมาณ

2.2 ควรมีการนิเทศและติดตามการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาลอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงทุกโรงเรียน

3. โรงเรียนประถมศึกษาที่จัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาล

3.1 ควรประสานงานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาลและชุมชน เพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาล

3.2 ควรประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและอำเภอ ในการจัดอัตรากำลังครูให้เพียงพอ และมีวุฒิทางการศึกษาทางด้านการศึกษาปฐมวัย เพื่อเข้าสอนและจัดหลักสูตรสำหรับเด็กวัยอนุบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และในระดับเขตการศึกษา

2. ควรศึกษาการจัดหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลในระดับโรงเรียน โดยการศึกษาเป็นรายกรณี ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

3. ควรมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาล (หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540)